

Federal Almanya'daki 22 Eylül 2013 Genel Seçimlerinin Siyasi Sonuçlarına Yönelik Türkiye ve AB Eksenli Bir Değerlendirme

Köksal Şahin¹

Özet: Bu çalışmadaki temel amaç Federal Almanya'da gerçekleştirilen son genel seçim neticesinde ortaya çıkan siyasal tabloyu Türkiye ve AB eksenli olarak bir analize tabii tutabilmektir. Çalışmanın başlıca problemiği olarak ise; seçim sonrası gündeme gelen; Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olan Hıristiyan Demokratların Almanya ve Avrupa Birliği kapsamındaki siyasal süreçleri domine edebilecek düzeyde büyük bir zafer kazandıkları şeklindeki yorumlar gösterilebilir. Temel amaç ve belirtilen problematik doğrultusunda cevabı aranan başlıca sorular; “Ülkede seçim sürecinin nasıl yaşandığı?”, “Kurulan yeni koalisyon hükümetin genel görünümünün nasıl olduğu?”, “Koalisyon protokolünde yer alan Türkiye'yle ilgili bahislerin ne anlama geldiği?” gibi hususlar olmuştur. Betimleyici metodun ve kısmen de içerik analizi tekniğinin kullanıldığı çalışma neticesinde ulaşılan sonuçları ise; Almanya'da Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) üyeliğine sıcak bakmayan (derinleşmeci ekolün etkisinde olan) güçlü bir hükümetin işbaşında olduğu, AB'nin kurumsallaşma sürecinde Batıcı kültürel tezlerin giderek daha belirleyici hale gelebileceği, seçim sonuçlarının aynı zamanda Almanya'nın Avrupa kıtasındaki reel egemenliğini daha da artırıcı nitelikte olduğu ve son olarak da Almanya'daki Türk vatandaşları için çifte vatandaşlık vb. haklar noktasında yeni kazanımlar elde edebilecekleri bir dönemin başladığı şeklinde ifade etmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Federal Almanya, Türkiye, Avrupa Birliği, Angela Merkel, CDU, SPD

¹ Yrd.Doç.Dr., Sakarya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Giriş

22 Eylül 2013 tarihinde Federal Almanya’da yapılan Genel Seçimleri sağın lider partisi olan “*Hiristiyan Demokrat Birlik Partisi*” (CDU)² farklı bir şekilde kazandı.³ Ancak Hiristiyan Demokratlar elde ettikleri % 41,5’lik oy oranına rağmen parlamentoda kendi başlarına hükümet kuracak çoğunluğa ulaşamadılar.⁴

Ülkede ana muhalefet konumunda olan “*Sosyal Demokrat Parti*” (SPD)⁵ ile yürütülen müzakereler sonucunda CDU Genel Başkanı Angela Merkel başkanlığında 17 Aralık 2013’te “*Büyük Koalisyon*”⁶ niteliğinde yeni bir

² CDU’nun orjinal adı; “*Christlich Demokratische Union*” şeklindedir. CDU kurulduğundan bugüne kadar tüm seçimlere sadece Bavyera eyaletinde faaliyette bulunan “*Hiristiyan Sosyal Birlik Partisi*” (CSU) ile birlikte katılmaktadır. İki parti arasındaki yakın ilişki sadece seçim zamanları ile sınırlı değildir. Parlamento çalışmalarında da ortaklık söz konusudur. CSU’ nun parlamentoda ayrı bir meclis grubu bulunmamaktadır. Bu partiye mensup milletvekilleri parlamentoda CDU sıralarında oturmaktadır. Bu ortaklıktan ötürü Almanya’da “Hiristiyan Birlik Partileri” şeklinde bir kullanım yaygındır.

³ Seçim sonucunda CDU/CSU ile en yakın rakibi Sosyal Demokrat Parti (SPD) arasında ortaya çıkan yaklaşık % 15’lik oy farkı Alman siyasal hayatı göz önüne alındığında sıra dışı bir netice olarak nitelendirilebilir. Küçük bir somutlaştırma yapmak gerekirse; CDU/CSU ortaklığının birinci parti olduğu 2009 Genel Seçimlerinde aradaki fark 10 puandır: CDU/CSU %33.8 - SPD % 23. 2005 Genel Seçimlerinde ise iki partinin aldığı oy neredeyse aynıdır: CDU/CSU: % 35.2 - SPD: % 34.

⁴ Bu sonucun ortaya çıkmasında; koalisyon hükümetine yol açma ihtimali hayli yüksek olan, düşük bir millî barajı ve nispi temsil hesaplamasını içeren Alman seçim sisteminin payı büyüktür. Bu noktada Federal Almanya’da II. Dünya savaşı sonrasında günümüze kadar kurulan hükümetlerin neredeyse tamamının koalisyon şeklinde olduğunu belirtmekte yarar vardır. Tek istisna ise 1957 Genel Seçimlerinde CDU/CSU birlikteliğinin yeterli çoğunluğu elde etmesiyle kurulan Konrad Adenauer hükümetidir.

⁵ Almanya’nın en eski partisi olan SPD’ nin orjinal adı; “*Sozial Demokratische Partei Deutschland*” şeklindedir. 2013 yılında kuruluşunun 150. yılını kutlayan SPD Alman Genel İşçi Birliği (ADAV) tarafından 1863 yılında kurulmuştur (SPD, 2014). SPD Avrupa’nın başlıca sosyal demokrat partilerinden biridir. Yirminci yüzyılın başlarında sosyal demokrasi düşüncesi Eduard Benstein’in önderliğinde asıl olarak bu parti çatısı altında siyasal bir program olarak şekillenmiştir (Schmitd, 2001: 157-161).

⁶ Genel seçimler sonucu ilk iki sırayı paylaşan partilerce kurulan koalisyon hükümetleri “Büyük Koalisyon” olarak ifade edilmektedir. Bir somutlaştırma yapmak gerekirse 2009-2013 yılları arasında Almanya’da iktidarda olan CDU/CSU-FDP ortaklığı bir büyük koalisyon niteliğinde değildir Çünkü FDP (Hür Demokrat Parti) 2009 Genel Seçimlerini üçüncü sırada tamamlayan bir partidir.

hükümet kuruldu. Böylece Almanya'nın iki büyük partisi beş yıllık bir aradan sonra tekrar aynı hükümetin ortakları olarak bir araya geldiler. Koalisyon ortaklarının farklı düşündükleri ve nasıl uzlaşacakları merak edilen konular arasında Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) üyeliği meselesi ve Almanya'daki yabancılara çifte vatandaşlık hakkı tanınıp tanınmayacağı gibi hususlar da yer almaktaydı. CDU seçim kampanyası boyunca hem Türkiye'nin AB üyeliğine hem de ülkedeki göçmenlere çifte vatandaşlık hakkı tanınmasına karşı olduğunu net bir şekilde dile getirdi. SPD ise bu iki konuda daha olumlu bir tavrın temsilcisi oldu.

Almanya seçim sisteminin büyük etkisiyle yarım asrı aşkın bir zamandır koalisyon hükümetleriyle yönetilen bir ülke. Dolayısıyla ülkede yeni bir koalisyon ortamının oluşmasından ziyade, CDU lideri Angela Merkel'in daha güçlü bir politik aktör olarak siyaset sahnesinde yer alması seçim sonrası yapılan değerlendirmelerde başlıca husus oldu. Siyasi kariyerine Doğu Almanya'da başlayan Merkel, elde ettiği seçim zaferiyle Federal Almanya tarihinde üst üste üç defa genel seçim kazanan sayılı politikacılar arasına girmeyi de başardı.

Merkel'in zor bir dönemde güçlü bir liderlik sergilediğini, Almanya'nın II. Dünya savaşı sonrası dönemde ekonomi ve dış politika sahalarında karşı karşıya kaldığı belki de en zorlu periyotta vermiş olduğu isabetli siyasi ve ekonomik kararların karşılığını seçim sandığında aldığını söylemek mümkündür (The Telegraph, 2013). Avrupa projesine olan inancın düşmekte olduğu, ekonomik krizin yaşandığı bir ortamda gelen bu seçim zaferi Avrupa kamuoyunda Merkel'in karizmatik bir Avrupa liderliğine geçişi olarak yankı bulmuştur (Addley, 2014).

Avrupa'nın merkezi gücü olan Almanya'da yeni bir hükümetin kurulması ve Angela Merkel şahsında küresel bir Avrupalı liderden bahsedilmeye başlanması Türkiye eksenli olarak da ele alınması gereken siyasal gelişmelerdir. İşte bu çalışmayla Almanya'da yapılan son genel seçim sürecinde oluşan yeni tablo bir problematik olarak ele alınmakta, ilan edilen koalisyon protokolü hem Türkiye hem de AB bağlamında yakın okumaya tabii tutulmak istenmektedir.

Bu maksatla öncelikle yaşanan genel seçim sürecine ve kurulan yeni hükümete göz atılacaktır. Ardından hükümetin iki büyük ortağı CDU ve SPD'

nin Avrupa ve Türkiye hakkındaki genel yaklaşımları üzerinde durulacak ve son olarak da koalisyon protokolü Türkiye ve AB bağlamında yakın okumaya tabii tutulacaktır. Çalışmanın Türkiye'nin Avrupa'daki geleceği ve AB'deki kurumsallaşma sürecinin nasıl bir seyir izleyeceği gibi hususlarda sağlıklı öngörülerde bulunmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca başarılı bir parlamentarizm örneği olan Federal Almanya'nın siyasi sistemiyle ilgili değerlendirmelerin de yer aldığı bu çalışmanın ülkemizde bir süredir gündemde olan hükümet sistemi tartışmalarına da katkı sağlayacağını söylemek mümkündür.

Federal Almanya: Avrupa'daki Merkezi Güç

Öncelikle Federal Almanya'yı jeopolitik açıdan yakın okumaya tabi tutmak faydalı olabilir. Bu bağlamda ilk olarak Almanya'nın sömürgecilikte geç kalan bir ülke olarak Avrupa merkezli bir tarihsel seyir yaşadığından ve hemen her devirde bu kıtada merkezi güç olmayı başardığından bahsetmek gerekir. Almanya'nın Avrupa'da tarih, coğrafya, nüfus, ekonomi vb. jeopolitik unsurlarda ulaştığı üstünlük zamanla öylesine pekişmiştir ki bu ülkenin Avrupa açısından adeta doğal bir hegoman konumunda olduğu genel kabul gören bir yaklaşım haline gelmiştir⁷ (Economist, 2013).

Almanya'nın Avrupa kıtasındaki egemenliğinin Avrupa Birliği (AB) süreci ile daha da pekiştiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Elli yılı aşkın bir süredir Almanya'nın öncülüğünde devam etmekte olan Avrupa kıtasını entegre etme stratejisi, küreselleşmenin yarattığı yeni çevresel şartlarla uyumlu bir bölgeselleşme hamlesi olarak, bu ülkeye önemli düzeyde bir reel egemenlik artışı sağlamıştır. AB projesinin Soğuk Savaş sonrası oluşan jeopolitik boşlukta sadece Almanya'nın değil Batı Avrupa'nın da jeopolitik bir güç odağı olarak ön plana çıkmasına katkıda bulunduğunu söylemek

⁷ Bu jeopolitik özelliğin Avrupa'da Almanya'ya karşı şüphe (endişe) ile yaklaşılmasına da zemin hazırladığını belirtmek gerekir. Bir başka ifadeyle Almanya'nın Avrupa'da büyük bir güç olması her zaman için kendisine karşı olan blokları da üreten bir jeopolitik özelliktir (İnat, 2009: 33,34). Bu noktada Almanya'nın çok güçlü olmasının Avrupa'yı tehlikeli gelişmelere açık bir kıta haline getirdiği şeklinde tarihsel bir yaklaşımın varlığından da bahsetmek gerekir. Bu yaklaşımın oluşmasında Almanya'nın geçmişte birçok defa güç politikasına yönelmesinin etkili olduğu söylenebilir (Doğan, 2011: 6,7).

mümkündür. Bu genel tablo içinde Almanya ise; AB içinde *etken devlet* konumunda olmasının büyük katkısıyla II. Dünya savaşı sonrasında belki de ilk kez küresel bir aktör konumuna ulaşmıştır.⁸

1949 Bonn Anayasasıyla adeta her şeye yeniden başlangıç yapan Federal Almanya geride kalan sürede; iyi işleyen bir siyasal sistem, ileri bir demokrasi ve güçlü bir ekonomi tesis etmeyi başarmıştır. Hâlihazırda tüm dünya gelirlerinin yaklaşık % 50'sinin paylaşıldığı bir bölge olan Avrupa'da açık ara en güçlü ekonomi Alman ekonomisidir. Ayrıca Almanya; ABD, Japonya ve Çin'in ardından dünyanın en büyük dördüncü ekonomik gücü konumdadır (Doğan, 2011: 2,8; Tatar, 2012: 165). Dünya ticaret hacmindeki payı yaklaşık % 9 olan bu ülkenin kişi başına düşen milli geliri ise 2012 rakamlarıyla 45 bin dolar civarındadır.⁹ Her yıl ortalama bir trilyon dolarlık ihracat yapan Almanya'nın Dünya ihracat şampiyonluğunu yıllardır kimseye kaptırmadığına da değinmek gerekir. Almanya'nın bir başka önemli jeopolitik özelliği de 80.43 milyonluk nüfusuyla (WB, 2014) AB'deki en büyük pazar oluşudur. Bunlara ilaveten Almanya güçlü bir orduya, büyük bir silah endüstrisine ve önemli yer altı kaynaklarına da sahip durumdadır (Ermağan, 2012: 75; Hintereder ve Orth, 2013).

Federal Almanya'nın reel egemenliğine katkıda bulunan normatif (yani değerlere dayalı) bir güce de sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu gücün kaynakları olarak ise; dünyada ileri demokrasi olarak nitelendirilen yirmi bir ülke arasında olması, demokratik uzlaşmacı bir siyasal kültüre sahip oluşu, başarıyla uyguladığı rasyonelleştirilmiş parlamentarizm ve AB'nin izlediği demokratik değerler eksenli normatif güç olma stratejisi gösterilebilir.

Yirmi birinci yüzyılın Almanya açısından pek de iç açıcı bir başlangıca

⁸ Küreselleşme uygun bölgeselleşmeler sayesinde reel egemenlik artışı sağlamaya imkân tanıyan bir süreç oldu. Etken devletler uluslararası kuruluşlarda yönlendirici oldukları için hem katılan hem denetleyen hem de yönlendiren ülke olabiliyorlar ve potansiyellerini harekete geçirebiliyorlar (Şahin, 2005: 344-347). AB süreci ilerledikçe ekonomik entegrasyondaki başarıları takiben atılan siyasal birlik adımları etken devlet olan Almanya'nın reel egemenliğini de giderek arttırmıştır. Almanya'nın asıl bu gelişme sayesinde II. Dünya savaşı sonrasında başlayan ABD etkisindeki bağımlı ve edilgen pozisyonundan çıktığını söylemek mümkündür (Hintereder ve Orth, 2013).

⁹ Bahsedilen kişi başına düşen gayri safi milli gelir; Dünya Bankası tarafından "Atlas Yöntemine" göre hesaplanan orandır (WB, 2014).

sahne olmadığını söylemek gerekir. Bu yüzyılın ilk on yıllık periyodunda yaşanan AB eksenli krizler Almanya'yı zor durumda bırakmıştır. AB'nin siyasal birliğe dönüşmesi açısından temel adım olarak görülen Anayasa oluşturma sürecinin kesintiye uğraması, kurumsal reform sürecindeki büyük anlaşmazlıklar ve en son olarak Euro bölgesini sarsan ekonomik kriz AB'nin itibar kaybı yaşamasına ve geleceğinin belirsizleşmesine yol açan başlıca gelişmeler olmuştur (Şahin, 2009: 321). Özellikle ekonomik krizin derinleşmesine paralel olarak Euro bölgesinde işsizliğin giderek artması ve finans sisteminde yaşanan tıkanma neticesinde tüm gözler Almanya'ya çevrilmiştir¹⁰(Economist, 2013). Böyle bir ortamda bocalama yaşayacağı tahmin edilen Almanya'nın bilhassa son beş sene zarfında özellikle ekonomik sorunların üstesinden gelen parlak bir performans ortaya koyduğu görülmektedir. Başarıyla uygulanan finans ve ekonomi politikaları neticesinde ekonomik krizin etkileri Almanya içinde pek hissedilmezken, İspanya ve Yunanistan başta olmak üzere birçok ülkeye verilen mali destekle krizin bölgesel olarak derinleşmesi de engellenmiştir.

Avrupa Birliği'nin geleceğinin tartışılır hale geldiği bu periyotta Almanya'nın başında bulunan Angela Merkel ise üst üste üç kez genel seçimleri kazanarak bütün dikkatleri üzerinde toplamayı başarmıştır. Adeta bir referanduma dönüşen 22 Eylül seçimindeki büyük zaferle Merkel'in Avrupa'daki en etkileyici politikacı haline geldiğini söylemek mümkündür. Zorlukların üstesinden geldikçe etkisi giderek artan, hatta karizmatikleşen bir politikacı görünümünde olan Angela Merkel artık Almanya'da Konrad Adenauer¹¹ ile kıyaslanan bir lider konumundadır.

¹⁰ Bu gelişmelerin Almanya'yı da uçurumun kenarına getirdiği bir gerçektir. Çünkü Euro sisteminin çökmesi durumunda asıl zararı; en büyük Euro alacaklısı konumunda olan Almanya görecektir. Bu arada Economist'te yayınlanan bir araştırmaya göre; İspanyolların % 60'ı, İtalyanların %75'i, Yunanlıların % 78'i, Fransızların % 77 si Avrupa entegrasyonunu kendi ekonomileri açısından zararlı bulmakta ve yaşanan tüm sıkıntılardan Almanya'yı sorumlu tutmaktadır (Economist, 2013).

¹¹ Konrad Adenauer (1876-1967) CDU'nun kurucusu ve Federal Almanya'nın ilk Başbakanıdır. 1949-1963 yılları arasında Başbakanlık yapan Adenauer, Almanya'nın yeniden yapılanmasının mimarı olarak kabul ediliyor. Bu kapsamda; batı demokrasileri içine katılma, dış politika açısından Atlantik çizgisini tercih etme ve birleşik Avrupa projesini başlatma Adenauer'e atfedilen politikalarıdır (KAS, 2014).

Seçim Süreci

Almanya'daki 22 Eylül Seçimlerinin sonuçlarını; sağın güçlenmesi, büyük koalisyon niteliğinde yeni bir hükümetin kurulması ve Angela Merkel'in içte ve dışta daha etkili bir lider haline gelmesi şeklinde özetlemek mümkündür. Bu sonuçlardan yeni hükümetin ortaya koyduğu yol haritası (Koalisyon Protokolü) ve koalisyondaki iki büyük partinin Türkiye ve AB'ye ilişkin genel yaklaşımları büyüteç altına alınması gereken hususlardır.

Bu yöndeki analizlere girişmeden önce Almanya'da büyük koalisyonla niha-yetlenen seçim sürecine göz atmakta yarar vardır. Unutulmamalıdır ki seçim süreçlerinde yaşananlar, seçim sonrasına yönelik birçok siyasal gelişmenin de habercisi (ipuçları) konumundadır. Ayrıca ülkedeki demokratik siyasal kültürün düzeyi hakkında objektif ve sağlıklı yorumlar yapmaya yardımcı olabilecek bir çok göstereyle de seçim süreçlerinde karşılaşılmaktadır.

Öncelikle Federal Almanya'da 1949 sonrasında uygulamaya konan seçim sisteminin bu sahada yeni bir akımın başlangıcı olduğuna değinmek gerekir. Hem “Çoğunluk” hem de “Nispi Temsil” yöntemleriyle oyların hesaplanmasını öngören bu seçim sistemi “Karma Sistemler” şeklinde yeni bir kategorinin öncüsü olmuştur.¹² Almanlar oyların ikili hesaplanması neticesinde (yarısının çoğunluk yarısının da nispi temsille) tek parti iktidarını zorlaştırıp koalisyon hükümetlerine kapıyı açan bir sistem meydana getirmeyi başarmışlardır. Buradan hareketle Alman seçim sistemini, Hitler döneminde yaşanan tek parti idaresine tepki olarak, uzlaşmacı ve paylaşımcı bir siyasal hayatı kurumsallaştırmak isteyen seçim bir mühendisliği çalışması olarak da nitelendirmek mümkündür¹³ (Yavaşgel, 2004: 130).

¹² Alman seçim sistemi karma seçim sistemlerinin ilk örneği olarak kabul ediliyor. Alman seçim sisteminin ayrıntılarına girildiğinde ise; sistemin her seçmenin iki oy kullanması esasına dayandığı söylenebilir. Seçmenler seçim günü kullandıkları birinci oylarıyla çoğunluk sistemine göre dar bölgeden kendi seçim bölgelerinde seçilecek adayı seçmektedir. Yine aynı anda kullandıkları ikinci oylarıyla da partilerin eyalet kapsamında gösterdikleri aday listeleri için oy kullanmaktadırlar. Bu arada Almanya'da genel seçimlerin dört yılda bir yapıldığını ve 1953 yılından beri de ikinci oyların % 5'ine ulaşma şeklinde bir milli bir baraj uygulandığını da belirtmek gerekir. Siyasi partilerin bu barajdan muaf olmasının diğer yolu ise en az üç dar seçim çevresinden milletvekili çıkarmalarıdır (Yavaşgel, 2004: 135-138).

¹³ Nitekim bu mühendislik çabasının neticesinde Federal Almanya'da 1949'dan bugüne kadar sadece bir defa (1957-1961 döneminde) CDU/CSU birlikteliği ile tek parti iktidarı yaşanmıştır.

Almanya’da 22 Eylül 2013’de yapılan Genel (Federal) seçimler % 71,5 gibi düşük bir katılımı gerçekleştirdi.¹⁴ % 5’lik milli barajı aşarak parlamento¹⁵ giren parti sayısı ise dört¹⁶ oldu. Ülkedeki başlıca siyasi partilerden Hür Demokrat Partinin (FDP)¹⁷ şaşırtıcı bir şekilde baraj altında kalması neticesinde ülkedeki ılımlı çok partili sistem beş partili değil de dört partili bir yapıya büründü.¹⁸ Hemen belirtilmelidir ki ılımlı çok parti sistemi Almanya’da iki büyük partiye dayalı olarak işlemektedir. Bir başka ifadeyle bugüne kadar ki her seçimde ilk iki sırayı paylaşan SPD ve CDU ülkede hükümet kurma potansiyeline sahip olan yegâne partilerdir.

Hıristiyan Birlik partilerinden (CDU/CSU¹⁹) oluşan Angela Merkel’in

¹⁴ Bu oran 2009’da % 70,8 idi. Almanya’da yetmişli yıllardaki seçimlere katılma ortalaması ise % 90’lar düzeyindedir. Federal Almanya’da yapılan çalışmalar; seçmenlerin birbirine benzer söylemlere sahip iki partinin sırasıyla iktidara gelmesiyle değişen hiç bir şey olmadığı yönünde bir algıya sahip olmalarının bu sonuçta etkili olduğunu göstermektedir (Roskin, 2012: 262). Bu arada seçimlere katılım oranındaki düşüş sadece Almanya’da değil Batı Avrupa’nın neredeyse tamamında önemli bir sorundur. Bu bölgede özellikle de gençler arasında seçimlere katılım oranı oldukça düşük. Yapılan çalışmalarda ise Almanya’dakine benzer sonuçlarla karşılaşılıyor. Açıkçası küreselleşmeyle beraber liberalizmin tüm ideolojileri etkilemesi, bu kapsamdaki üçüncü yol ve yeni sağ gibi akımlar dolayısıyla siyasal partilerin giderek birbirine benzemesi siyaset sahnesinin cazibesini düşürmektedir.

¹⁵ Almanya’da milli parlamento “Reichstag” deniliyor. Reichstag çift meclisli bir parlamento... Bu meclisler; on altı eyaletin temsil edildiği “Bundesrat” ve genel seçimler neticesinde oluşan “Bundestag”tır (Federal Meclis).

¹⁶ Federal Meclise giren parti sayısının dört olarak ifade edilmesinin sebebi CSU’ nun faaliyetlerini CDU bünyesinde sürdürmesinden dolayıdır.

¹⁷ 1948 yılında kurulan bu partinin orijinal ismi; “*Freie Demokratische Partei*” dir. FDP, serbest piyasa yanlısı liberal bir sağ partidir (FDP, 2014a). Almanya’da koalisyonların kilit partisi olarak bilinen FDP genellikle CDU/CSU tarafından kurulan hükümetlerin küçük ortağı olmuştur. Bu durumun tek istisnası 1969-1983 yılları arasında SPD tarafından kurulan hükümetlere verdiği destektir (Tatar, 2012: 180-181).

¹⁸ Almanya’da 1983 genel seçimleriyle birlikte “Yeşillerin” ve ardından 1990’dan itibaren SED’in (Sol Parti) sürekli parlamentoda yer almaya başlamasıyla parti sistemi; beş partiden müteşekkil ılımlı çok parti görünümü kazanmıştır.

¹⁹ Bu partinin orijinal adı; “*Christlich Soziale Union*” şeklindedir. CSU, Weimar dönemindeki Bavyera Halk Partisinin (Katolik Parti) devamı olarak 1945 yılında kurulan politik konumu muhafazakâr sağ olan bölgesel bir partidir (CSU, 2014). Daha öncede değinildiği üzere CDU’ nun adeta kardeş partisi niteliğindedir ve sadece Bavyera eyaletinde faaliyette bulunmaktadır. Bu parti için CSU’ nun Bavyera örgütlenmesi şeklinde bir ifade bulunmak yan-

liderliğindeki ittifak bir önceki seçime oranla % 7,7'lik bir oy artışı sağlayarak % 41,5 gibi oldukça yüksek bir oy oranına ulaştı.²⁰ Elde edilen 311 sandalye CDU/CSU ortaklığının tek başına iktidar olmasına yetmedi; ancak CDU 1983 yılından beri yaşadığı düzenli oy kaybı sürecine büyük bir oy artışı ile son vermiş oldu.²¹ CDU'nun vazgeçilmez hükümet ortağı olan sağın ikinci büyük partisi Hür Demokrat Parti (FDP) ise tarihinde ilk kez parlamento dışında kaldı²²

Almanya'nın en eski partisi olan SPD ise % 25,7'lik oy oranıyla 193 sandalye kazandı. Seçimlere ana muhalefet partisi olarak giren SPD oylarını arttırdı ancak bu artışın sadece % 2,7 oranında kalması ve CDU/CSU ile arada yaklaşık %15'lik bir farkın oluşması SPD cephesinde seçim sonuçlarının bir başarı olarak değil de mağlubiyet olarak algılanmasına yol açtı. Sandıktan % 8,6'lık oy oranıyla üçüncü parti olarak çıkan "Sol Parti"²³ ise

liş olmayacaktır. CSU'nun CDU'dan başlıca farkı olarak yabancı işçilere ve göçmenlere karşı daha katı bir geleneğin temsilcisi olmasından bahsedilebilir (Tatar, 2012: 185).

²⁰ 22 Eylül 2013 genel seçimi sonucunda Federal Meclisteki sandalye dağılımı; CDU/CSU: 311, SPD: 192, LP: (Sol Parti): 64, Die Grüne (Yeşiller): 63 şeklinde oldu. CDU listelerinden Federal Meclise seçilen milletvekilinden biri de Türk kökenli Cemile Yusuf. Bu CDU tarihi açısından bir ilk. Daha önce Almanya'da Federal Meclise seçilen Türk asıllı milletvekillerinin tamamı sosyal demokrat partilerden seçilmişti.

²¹ CDU Federal Almanya tarihinde siyasal iktidar mevkiinde en fazla bulunan partidir. Ancak aynı zamanda 1983 seçimlerinden bu yana da her genel seçimde oy kaybı yaşamıştır. Bir somutlaştırma yapmak gerekirse CDU; 2009 Genel Seçiminden birinci parti olarak çıkmıştır; ancak 2005 genel seçimiyle karşılaştırıldığında % 2'lik bir oy kaybı söz konusudur. 22 Eylül 2013 seçimlerinde bir önceki seçime oranla sağlanan 7,5 puanlık artışla Angela Merkel tam sekiz genel seçim boyunca süren düzenli oy kaybına son veren lider olmuştur.

²² Federal Almanya siyasal hayatında liberal sağ çizginin başlıca temsilcisi olan FDP seçimlerde büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Bir önceki yasama döneminde (2009 - 2013) hükümet ortağı olan bu parti; yaklaşık iki milyon oy kaybederek % 4,8'lik oy oranıyla % 5'lik milli barajın altında kaldı. İşin ilginç tarafı yaklaşık iki yüz belediye başkanlığına sahip olan FDP'nin (FDP, 2014b) % 5'lik milli barajdan muaf olmayı sağlayan en az üç adet dar bölgede seçim kazanma kriterini dahi sağlayamamış olmasıdır.

²³ Bu partinin Orjinal adı: "*Die Linke*". Program ve söylemlerinde sosyalizm oldukça belirgin... Parti ayrıca çevreci hassasiyetiyle de dikkat çekiyor. Devletin çevre konularında daha duyarlı ve inisiyatif sahibi olmasından yana (Die Linke, 2014:4,7,11,27) Partinin ideolojik konumu batı tipi bir marksizm olarak ifade edilebilir. Almanya'nın doğu eyaletlerinde (Eski Doğu Almanya) yüksek oranda oy almayı başaran parti aynı başarıyı batı eyaletlerinde sağlayamıyor.

Federal Meclise 64 milletvekili sokabildi. Bu parti eski Doğu Alman devlet partisi olan “Sosyalist Birlik Partisi” nin (SED) devamı niteliğinde olan bir partidir. Aldığı oyların ekserisini Almanya’nın doğusundaki beş eyaletten alan parti seçim kampanyasını; “sosyal adalet” ve “eşitlik” temaları ile yürüttü. Bir başka sol parti olan “Yeşiller”²⁴ ise % 8,4 oy ve 63 milletvekiliyle meclise girdi. Yeşiller bir koalisyon ülkesi olan Almanya’da SPD’ nin doğal hükümet ortağı olarak biliniyor. Bu parti parlamentoya ilk girdiği 1983 yılından itibaren SPD’nin kurduğu tüm hükümetlerde küçük ortak olarak yer aldı. Hem “Sol Parti” de hem de “Yeşillerin” oylarında 2009’daki genel seçime göre bir düşüş söz konusu. 22 Eylül’deki seçimden “Sol Parti” % 3,3 “Yeşiller” ise “% 2,3 oranında oy kaybı ile çıktılar.

Seçimde FDP’ nin %5’lik seçim barajına takılması ve Yeşillerin yaşadığı oy kaybında siyasi hayata yeni dahil olan ve “marjinal” takılan küçük partilerin pay sahibi olduğu da söylenebilir. Bunlardan seçime damgasını vuranlar ise “Almanya İçin Alternatif Partisi”²⁵ (AFD) ve “Korsanlar Partisi” (PIRATEN) oldu. 2013 yılı başında kurulan AFD’nin katıldığı ilk seçimde % 4,7 gibi bir oy alması seçimin bir diğer şaşırtıcı sonucu oldu. Bu parti Federal Meclise giremese de aldığı oy miktarı ve popüler bir siyasi hareket haline gelişinden dolayı seçimin galipleri arasında gösteriliyor. Sol bir jargona sahip olan AFD seçim kampanyasında sosyal devlet ilkesini yeniden ve kapsamlı bir şekilde devreye sokacağı ana temasını işledi. Buna ek olarak da yoğun bir AB eleştirisinde bulundu. AFD, Almanya gibi zengin bir ülkede sosyal güvenlik sisteminde sorunlar yaşanmasının suçlusu olarak AB’yi gösterdi. Bu bağlamda kampanya boyunca AB’nin ekonomik yükü-

²⁴ 1980 yılında kurulan bu partinin orijinal adı; “*Bündnis90/Die Grünen*” şeklinde. 1993 yılında Doğu Almanya kökenli “Birlik 90” partisiyle birleştiğinden bu yana partinin resmi ismi bu şekilde. Ancak günlük hayatta sadece “Yeşiller” (Die Grünen) şeklindeki kullanım yaygın. Nükleer enerji karşıtlığı, güneş ve rüzgar enerjisinden yana oluş, uyuşturucu ile mücadele, eğitimde eşitlik istekleri, ifade özgürlüğüne verdikleri önem ve katılımcı demokrasi yaklaşımı bu partinin temel öncelikleri olarak gösterilebilir (Die Grüne, 2014).

²⁵ Bu partinin orijinal ismi; “*Alternative für Deutschland*”. Partinin programında; adem-i merkeziyetçilik, doğrudan demokrasi yaklaşımı, katılımcılık, AB ile ilgili kararlarda halk vetosu gibi yarı-doğrudan demokrasi araçlarına başvurulması ve sosyal devlet politikalarına ağırlık verme gibi hususlar ön planda (AFD, 2014: 1-8). AFD için AB’ye karşı olmayan ancak AB’nin genişlemesine ve siyasi birliğe dönüşmesine karşı olan bir parti nitelmesi yapılabilir.

nün Almanya tarafından üstlenilmesi sert bir şekilde eleştirildi. Ayrıca AFD Euro'dan vazgeçmeyi de bir öneri olarak ülke gündemine taşıdı (Meiritz ve Weiland, 2013; Lanig, 2013).

Avrupa'da son zamanlarda "Korsan Partisi" adı altında bir akım söz konusu. Bu doğrultuda faaliyetlerini sosyal medya aracılığıyla organize eden internet partileri ardı ardına kurulmakta. Korsan hareketi internet özgürlüğünü sağlama amacıyla yola çıkan ve zamanla tüm özgürlükleri sahiplenen bir hareket olarak İsveç'te ortaya çıktı. Ocak 2006'da bu ülkede internette kurulan ve korsan partisi olarak adlandırılan oluşum bu akımın başlangıcı olarak kabul ediliyor. İnternet partisi modasının Federal Almanya'daki yansımaları olan Korsanlar²⁶ ise ilk defa katıldıkları genel seçimde % 2,2 oranında oy aldılar. Korsanlar seçim kampanyasında asıl olarak Almanya'daki muhafazakâr hükümetin özgürlüklerin içini boşalttığı şeklinde bir propaganda yürüttüler. Bunun yanı sıra yoğun bir Avrupa Birliği eleştirisi de korsanların seçim kampanyasında yer aldı. AB'deki ekonomik kriz, bunun Almanya'ya olumsuz yansımaları Korsanların kampanyasındaki başlıca konu başlıkları arasındaydı (The Local, 2009). Almanya'daki Korsan hareketinin solda parçalanmayı artırarak SPD'nin beklediği oyu alamamasında etkili olduğunu söylemek de mümkündür.

Yaklaşık 62 milyon seçmenin olduğu Almanya'da Eylül 2013 seçiminde bir milyon civarında Türk asıllı seçmen de oy kullandı.²⁷ Türk asıllı 66 kişi de Federal Meclise girmek için çeşitli partilerden aday oldu. Bunlardan 10

²⁶ Bu partinin orjinal ismi; *PIRATEN*.

²⁷ Almanya çok sayıda göçmene ev sahipliği yapan bir ülke... OECD verilerine göre bu ülkede toplam 16,3 milyon göçmen yaşamakta (OECD, 2014). Yaklaşık 5,8 milyon seçmen de yabancı kökenli. Bu toplam seçmen sayısının yaklaşık % 10'una tekabül eden ciddi bir rakam... Ancak bu kitlenin Federal Mecliste temsil oranı sadece %4 (<http://www.deutschlandfunk.de>). Almanya'da yapılan araştırmalara göre göçmenlerden en çok oy alan parti SPD. Ancak oransal olarak bu destekte bir düşüş söz konusu... Göçmenlerin SPD'ye oy verme yüzdesi seksenli yıllarda % 75 düzeyindeyken iki binli yıllarda bu oran % 65'lere kadar gerilemiş durumda. Bu düşüşün sebepleri arasında, Yeşillerle CDU'nun da göçmenlerle sıcak temas kurması ön sırada geliyor. Bu iki partinin uyum ve İslam konusunda attıkları adımlar neticesinde zamanla göçmenlerden aldıkları oy oranı da yükselmiştir. Bu arada SPD'nin hala Türkler arasında en popüler parti olmayı sürdürdüğünü de belirtmek gerekir (NTVMSNBC, 2013).

tanesi milletvekili seçilmeyi başardı. SPD'den 4, Yeşillerden 3, Sol Partiden 2 ve CDU'dan ise 1 Türk kökenli milletvekili yeni yasama döneminde Federal Mecliste görev yapacak.

Yaşanan seçim sürecine yönelik son olarak demokratik siyasal kültür açısından dikkat çeken bazı tespitlerden bahsedilebilir. Bu bağlamda öncelikle seçimin son derece centilmence geçtiğini vurgulamakta yarar vardır. Bunun yanı sıra Almanya'da her zaman olduğu gibi seçim süreci bir festival havasında geçmiştir. Mitingler çoğu zaman eğlenceli toplantılar şeklinde olmuştur. Bu noktada Almanya'da mitinglerde taşımacılık yapılmadığını, ülkemizdeki tabirle “bindirilmiş kıtalar” şeklinde bir uygulamanın olmadığını da belirtmek gerekir. Bu arada seçimin ardından Federal Meclise giren partilerin, % 4,8 ve % 4,7'lik oy oranları ile baraj altında kalan iki partinin (FDP ve AFD) en azından parlamento oturumlarına katılmaları doğrultusunda bir çözüm arayışı içine girmeleri de, bu ülkedeki demokratik uzlaşmacı siyasal kültürün yüksekliğini gösteren dikkat çekici bir gelişme olmuştur.

Yeni Hükümet: CDU/CSU-SPD Büyük Koalisyonu

Federal Almanya'da yeni hükümet CDU/CSU ile SPD'nin bir araya gelmesiyle 17 Aralık 2013 tarihinde kuruldu. Tek başına hükümet olmak için gerekli olan 316 milletvekiline ulaşamayan CDU/CSU, koalisyon görüşmelerine SPD ile başlamaya adeta mecbur kaldı. Hıristiyan Demokratların geleneksel koalisyon ortağı konumunda olan FDP'nin baraj altında kalması; SPD'yi CDU/CSU'nun koalisyon teklifi götürüleceği ilk adres haline getirdi.²⁸

Siyaset Biliminde genel seçimleri ilk iki sırada tamamlayan partilerce kurulan hükümetler “*Büyük Koalisyon*” olarak ifade edilmektedir. Ülke siyasetindeki temel aktör konumunda olan iki büyük partinin ülke yönetimini üstlenmesi neticesinde geniş temsil düzeyine ulaşılmasından dolayı bu tarz

²⁸ Almanya'daki siyasal sistemin koalisyon olgusuna göre şekillendiğine daha önce değinilmişti. Bu durumun bir sonucu olarak seçim süreçlerinde ittifak söylemleri ile karşılaşmak olağandır. Partiler seçim kampanyasında kiminle koalisyon yapacakları doğrultusunda açıklamalar yapıyorlar. 22 Eylül 2013 seçim sürecinde birçok parti “Sol Parti” ile koalisyon yapmayacağını açıkladı. Bu partiler arasında CDU'da bulunmaktaydı. CDU ile Yeşiller ise; Yeşillerin parlamentoda yer almaya başladığı seksenli yıllardan bu yana hep birbirlerine uzak duran siyasi partiler olmuşlardır.

koalisyonların “Büyük” tabiri ile ifade edilmesi yaygın bir kullanımdır.

Bir koalisyonlar ülkesi olan Federal Almanya'da daha önce iki kere büyük koalisyon deneyimi (yani CDU/CSU ve SPD ortaklığı) yaşanmıştır.²⁹ Ülkedeki siyasal sistemin iki büyük partiye dayalı olarak işlemesi, uzlaşmacı bir koalisyon kültürünün gelişmesi adına uygun bir zemin oluşturmaktadır. Bu durumu biraz daha açmak gerekirse; ılımlı çok partili sistem Almanya'da olduğu gibi iki büyük partinin varlığı ile işlediğinde, hükümet kurma potansiyeline sahip olan büyük partiler seçim yarışını kazanmak adına kararsızları etkilemek için; aşırılıktan uzak, ılımlı bir tarzı benimsemektedirler. Böyle bir politik iklimde siyasal hayatta kutuplaşma pek yaşanmamakta, partiler arasında ayrılıklar derinleşmemektedir (Türköne, 2007: 267; Yanık, 2003: 277).

Yeni hükümeti yakın plana almadan önce Almanya'daki yürütme gücünün yapılanmasından da kısaca bahsetmek faydalı olacaktır. Daha öncede ifade edildiği üzere Almanya bir parlamenter demokrasi ülkesidir. Bu hükümet sisteminde yürütmedeki etkin kanat parlamento içinden çıkan hükümet olmaktadır. Hükümetin başı olan başbakan ise yine parlamenter demokrasinin gereği olarak siyasi sorumluluğu üstlenmekte ve ülke siyasetindeki en etkili kişi olarak geniş yetkilerle donatılmaktadır (Eroğul, 2010: 243, 245; Arslan, 2013: 140, 141).

Almanya'da hükümet kurma sürecine dair bu ülkeye özgü usul ve gelenekler de söz konusudur. Bunların çoğu koalisyonlarla geçen yılların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Birkaç örnek vermek gerekirse sözelimi hükümet kurulurken bakanlıkların paylaşılmasına yönelik nispi (oranlılığa dayalı) bir paylaşım bu ülkede kurumsallaşmış haldedir. Örneğin *Dış İşleri Bakanlığı* koalisyon ortaklarından birine ait olursa diğer büyük ortağa *Savunma Bakanlığı* bırakılmaktadır. Benzer uygulama (karşılıklılık); “İçişleri” ile “Adalet” ve “Maliye” ile “Ekonomi” bakanlıkları arasında da söz konusudur. Hemen ifade edilmelidir ki Almanya'da siyasal kadroların ko-

²⁹ Federal Almanya üçüncü kez bir büyük koalisyona sahne oluyor. Hristiyan Demokratlarla Sosyal Demokratlar daha önce de iki kez aynı hükümet çatısı altında bir araya geldiler. Her ikisinde de büyük ortak konumunda Hristiyan Demokratların olduğu bu hükümetlerin ilki; 1966 - 1969 yılları arasında Kurt Georg Kiesinger tarafından kurulmuştur. İkincisi ise 2005-2009 yılları arasında Angela Merkel başkanlığında kurulmuş olan hükümettir (Korte, 2013).

lasyon ortakları arasında dağılımı sadece bakanlıklarla da sınırlı değildir. Üst düzey kamu görevleri içinde partiler arasında bir takım paylaşım usulleri söz konusudur. Bu arada Almanya’da siyasi partilerin de koalisyon görüşmeleriyle alakalı olarak kendilerine has bir takım uygulamaları bulunmaktadır. Örneğin SPD koalisyon ortaklığı söz konusu olduğunda görüşmeler nihayetinde uzlaşılan protokol metnini parti üyelerinin onayına sunmaktadır.³⁰ Hükümetin kurulmasıyla birlikte başbakan ve bakanlar kurulu üyelerinin milletvekilliklerinin askıya alınması ise sınırlı devlet ilkesi açısından büyük önem taşıyan kuvvetler ayrılığı prensibini güçlendiren, Almanya’ya has bir rasyonel parlamentarizm uygulamasıdır (Arslan, 2013: 136, 137).

Çoğu Avrupa ülkesinde olduğu gibi Almanya’da da “Kabine” ile “Hükümet” birbirinden farklıdır. Kabine sadece icracı bakanlıklardan müteşekkil olan Federal Hükümetin (Bundesregierung) kalbi konumundaki bir kuruldur. Daha geniş bir heyet olan hükümette ise kabine bakanlarına ek olarak bazı devlet bakanları da yer almaktadır. Almanya’daki devlet bakanları; kabine üyesi olmayan ancak gerektiğinde kabine toplantılarına çağrılan bakanlar şeklinde ifade edilebilir. 17 Aralık 2013 tarihinde işbaşı yapan yeni kabine (Bundeskabinett) başbakan dâhil on altı isimden oluşurken, Federal Hükümetteki toplam bakan sayısı ise üç devlet bakanının da dâhil edilmesiyle on dokuz olmuştur.³¹

Almanya’da 17 Aralık 2013 tarihinde işbaşı yapan yeni kabine yakın plana alındığında ise bakanlık dağılımının; altı (CDU), üç (CSU) ve altı (SPD) li bakan şeklinde oluşturulduğu görülüyor. “İçişleri”, “Savunma”,

³⁰ Bu noktada SPD’nin Almanya ve Avrupa’da parti içi demokrasi denildiğinde akla ilk gelen partilerden biri olduğunu ifade etmek gerekir. Nitekim SPD 6-12 Aralık 2013 tarihleri arasında önemli bir parti içi demokrasi örneğine daha imza atarak; Hıristiyan Birlik Partileri (CDU/CSU) ile yapmış olduğu koalisyon protokolünü 475 bin civarındaki üyesinin onayına sunmuştur. Yaklaşık 370 bin seçmenin katıldığı bu oylamadan % 75.96 oranında kabul oyu çıkması üzerine yeni koalisyon hükümeti kurulmuştur (DW, 2013; Korte, 2013).

³¹ Bu üç devlet bakanlığı yeni hükümette; iki CDU ve bir SPD şeklinde paylaşılmıştır. CDU’ya bırakılan devlet bakanlıkları; kültür işlerinden ve başbakan yardımcılığından sorumlu bakanlıklarken; SPD’ye bırakılan devlet bakanlığı ise göç ve uyumdan sorumlu devlet bakanlığı şeklindedir (Bundesregierung, 2014). “Göç ve Uyumdan Sorumlu Devlet Bakanlığı”na atanan SPD Genel Başkan Yardımcısı Aydan Özoğuz Federal Hükümette görev alan ilk Türk asıllı siyasetçi olmuştur.

“Maliye”, “Sağlık”, “Eğitim” ve “Özel Görevler Bakanlığı”³² CDU; “Dışişleri”, “Adalet”, “Ekonomi ve Enerji”, “Aile, Kadın ve Gençlik”, “Çalışma ve Sosyal Güvenlik” ve “Çevre Bakanlıkları” diğer büyük ortak olan SPD; “Gıda ve Tarım”, “Ulaştırma ve Dijital Altyapı”, “Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma” bakanlıkları ise CDU'nun Bavyeralı küçük ortağı CSU tarafından üstlenilmiştir.

Hükümetteki altı CDU'lu bakana bakarak Merkel'in tecrübeye önem veren, muhafazakâr bir tutum sergilediği söylenebilir. Zira görevlendirdiği bakanlar hükümet tecrübesine fazlasıyla sahip yıllardır beraber çalıştığı kişilerdir. Sözelimi bir önceki kabinenin en başarılı bakanı olarak kabul edilen Maliye Bakanı Wolfgang Schauble yeni kabinede de aynı görevi üstlenmiş durumdadır.³³ Yine Merkel'in daha önceki kabinelerinde Savunma Bakanı ve İçişleri Bakanı olarak görev verdiği Thomas de Nazire'de yeni kabinede İçişleri Bakanlığına getirilmiş durumda. Merkel'in yakın ekibinden olan ve son seçim kampanyasını yöneten Hermann Gröhe ise Sağlık Bakanı olarak kabinede bulunuyor. Eğitim ve Araştırma Bakanı Johanna Wanka'da Merkel'in vazgeçemediği bir başka isim. Wanka bir önceki Merkel kabinesinde de aynı görevi üstlenmişti. CDU'nun müstakbel genel başkanı olarak adı sıkça geçen Ursula von der Leyen' de Savunma Bakanı olarak kabinede yer alıyor. Hemen belirtmeli ki Leyen de geçmişte Çalışma Bakanlığı yapmış olan tecrübeli bir politikacı.³⁴ Bu arada Merkel'in en

³² “Özel Görevler Bakanlığı”; yönetim ve koordinasyon noktasında başbakana yardımcı olan bir bakanlık olarak ifade edilebilir. Bu bakanlık ülkemizdeki “Başbakanlık Müsteşarlığı” makamının bakanlık şeklinde örgütlenmiş hali olarak da somutlaştırılabilir.

³³ 71 yaşındaki Wolfgang Schauble yeni kabinenin en tecrübeli ve aynı zamanda en yaşlı üyesi. Kabinete tecrübesi 1984'te CDU tarafından kurulan Helmut Kohl hükümetinde “Özel Görevler Bakanı” olarak atanmasıyla başlamış olan Schauble, 1990 yılında uğradığı bir suikast nedeniyle hayatını tekerlekli sandalyeye bağlı olarak sürdürüyor.

³⁴ CDU'daki potansiyel lider adaylarından biri olması hasebiyle Von der Leyen'in önemli bir bakanlıktan sorumlu kılınması, Alman siyasi kültürüne ve CDU'nun parti geleneklerine uygun bir durumdur. Savunma Bakanlığı Leyen için birçok açıdan ciddi bir sınav anlamına geliyor. Bu noktada Leyen'in başlıca uğraş konusu olacak olan savunma sanayinin Alman ekonomisinin belkemiği konumundaki sektörlerden biri olduğuna dikkat çekmek gerekir. Bu arada Almanya'da silahlı kuvvetlere yönelik yapısal bir reform sürecinin devam ettiği de belirtilmelidir. Dolayısıyla Leyen' in kamuoyunun dikkatlerinin çevrili olduğu böyle bir bakanlıkta göstereceği performans gelecekteki siyasi kariyeri açısından büyük önem taşımaktadır.

güvendiği isimlerden biri olan eski Çevre Bakanı Peter Altmaier’de “Özel Görevler Bakanı” olarak kabinede kendine yer bulmuş durumda. Kabinedeki CSU görüntüsünden hareketle; Angela Merkel için; tecrübeye ve takım olmaya önem veren, işini şansa bırakmayan bir lider şeklinde değerlendirme yapmak mümkündür.³⁵

Kabinedeki SPD kanadına bakıldığında ise Avrupa’daki sosyal demokrat partilerin klasik tavrı olan; tecrübe ile gençliği bir araya getirme çabası kendini hissettiriyor. SPD tarafından kabineye seçilen bakanların çoğunluğu tecrübeli politikacılar. SPD Genel Başkanı Sigmar Gabriel “Ekonomi ve Enerjiden Sorumlu Bakan” olarak kabinede görev almış durumda. Aynı zamanda başbakan yardımcılığını da yürüttüğü için basın kendisinden “Süper Bakan” olarak bahsediyor (Lütticke ve Polatdemir, 2013). Gabriel Almanya’da yüzyılın projesi olarak ifade edilen enerji dönüşümü projesinden sorumlu.³⁶ Sosyal Demokrat Parti’nin önde gelen isimlerinden olan Frank Walter Steinmeier’de daha önce yapmış olduğu Dışişleri Bakanlığı görevini yeniden üstlenmiş durumda.³⁷ SPD Genel Sekreteri olan tecrübeli politikacı Andrea Nahles ise “Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı” olarak yeni kabinenin üyesi oldu. SPD kontenjanından Çevre Bakanlığını üstlenen Barbara Hendricks’de

³⁵ CDU’ nun Bavyera örgütlenmesi olarak ifade edilebilecek olan “Hıristiyan Sosyal Birliği” (CSU) kontenjanından gelen bakanlara göz atıldığında da yine “tecrübeli” isimlerin tercih edildiği görülüyor. “Ulaştırma ve Dijital Altyapı” Bakanı olarak görev yapacak Alexander Dobrindt, “Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı”nın başına getirilen Gerd Müller ve “Gıda ve Tarım” Bakanı olarak atanan Christian Schmidt son derece tecrübeli politikacılar.

³⁶ Bu dönüşüm kararı Almanya’da sert tartışmalar neticesinde alınmıştır. Zira Almanya bu kararlar hem söz sahibi hem de gerekli altyapıya sahip olduğu nükleer enerji sektörünün ikinci plana atmaktadır. Bir önceki koalisyon hükümetinin başlıca ortağı olan CDU ve FDP’yi karşı karşıya getiren, çevre ve ekonomi noktasında kamuoyunu bir ikileme sokan bu konuda yeni hükümet aşamalı bir şekilde “iyi enerjiye” geçme doğrultusunda karar almış durumda (Koalitionsvertrag, 2013: 44). Almanya enerji dönüşümü projesi ile; enerji ihtiyacının karşılanmasında nükleer enerjiye bağımlılıktan kurtulmayı ve yenilenebilir enerji kaynakları ile enerji sorununu çözmeyi amaçlıyor. Bu görevi üstlenen SPD Genel Başkanı Sigmar Gabriel’in 2005 yılında kurulan Birinci Merkel Hükümetindeki Çevre Bakanı olarak, bu projenin arka planında yer alan siyasetçilerden biri olduğunu da belirtmek gerekir.

³⁷ Çok tecrübeli bir politikacı olan Steinmeier Angela Merkel’in ilk kabinesinde hem dışişleri bakanı hem de başbakan yardımcısı (2007-2009 arası) olarak yer almıştır. 2009 Genel seçimlerinde SPD’nin Başbakan adayı olarak Merkel’le seçim yarışına giren Steinmeier’in bir başka özelliği de Almanya’da Türk dostu bir politikacı olarak tanınmasıdır.

SPD'ye yıllarını vermiş olan bir başka tecrübeli isim. "Adalet Bakanlığına" getirilen Heiko Maas ve "Aile Kadın ve Gençlik Bakanı" Manuela Schwesig ise partinin yeni yüzleri arasında yer alan genç politikacılar.

Koalisyon Protokolünde AB ve Türkiye Yaklaşımı

"*Almanya'nın Geleceğini Şekillendirmek*"³⁸ başlığıyla oluşturulan Koalisyon Protokolü sekiz bölümden oluşan yüz otuz sayfalık ayrıntılı bir çalışma. Koalisyon hükümetinin AB ve Türkiye konusundaki genel yaklaşımı bu metnin "*Güçlü Avrupa*"³⁹ başlığını taşıyan "*Altıncı Bölümünde*" yer alıyor.

Hükümet politikalarını şekillendiren ve bu politikaları somut kararlara dönüştüren başlıca aktörler şüphesiz ki siyasal partilerdir. Bu sebeple koalisyon protokolünü AB ve Türkiye eksenli olarak analize tabii tutmadan önce koalisyonda yer alan iki büyük partinin (CDU ve SPD) AB ve Türkiye'ye yönelik genel bakış açılarını ortaya koymak faydalı olacaktır. Böylece protokol metninde yer alan ifadelerin taşıdığı anlam noktasında daha sağlıklı yorumlar yapmak da mümkün olabilir.

Koalisyonun mimarı konumunda olan CDU'nun bilhassa AB'nin 2004 yılındaki genişleme halkasından⁴⁰ itibaren AB bağlamında; genişlemeci değil de bütünleşmenin derinleştirilmesi doğrultusunda bir politika izlediğini söylemek mümkündür. CDU'ya göre AB'nin hazmetme kapasitesi Romanya, Bulgaristan ve Hırvatistan'ın katılmasıyla dolmuş durumdadır. Belli bir süre yeni üye alınmamalı ve kurumsallaşmaya odaklanılmalıdır. Bu doğrultuda CDU'nun kısa vadedeki düşüncesi; üyelik amacı ile sadece Batı Balkan perspektifinin sürdürülmesi ve üyelik amacı olmadan da Türkiye ile olan ilişkilerin derinleştirilmesi (*imtiyazlı ortaklık*) şeklindedir. CDU'nun bu görüşlerinin son yıllarda sadece Almanya'da değil AB çevrelerinde de giderek taraf tar bulduğunu belirtmek gerekir (Karakaş, 2008: 24; Ermağan, 2012: 81, 82).

Esas itibarıyla CDU tarafından Avrupa gündemine taşınan "İmtiyazlı Or-

³⁸ Koalisyon Protokolünün orjinal ismi; "*Deutschlands Zukunft Gestalten*" şeklindedir.

³⁹ "6-Starkes Europa" s.109-117

⁴⁰ "Doğu Genişlemesi" olarak bilinen 2004'teki üye alımı AB'nin üye sayısını neredeyse iki katına çıkartan (15 ten 25 e) bir genişleme hamlesi olmuştur. 1 Mayıs 2004 tarihi itibarıyla birliğe katılan 10 üye şunlardır: Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Polonya, Slovenya, Macaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Malta ve Güney Kıbrıs (Şahin, 2009: 323).

taklık” önerisini biraz daha somutlaştırmak gerekirse; burada kast edilenin Türkiye ile AB arasında tam üyelik yerine; dış politika, güvenlik, ticaret ve göç gibi belli alanlarda güçlendirilmiş ortaklıklar tesis etmek olduğu söylenebilir. Bu bağlamda; Gümrük Birliğinin daha geniş bir serbest ticaret alanına çevrilmesinden, AB ile Türkiye arasında yapılacak ortak dış politika ve güvenlik politikası antlaşmalarıyla Türkiye’nin Avrupa güvenlik ve savunma politikasına bağlanmasından bahsedilmektedir. Yine bu öneriye göre; Türkiye AB’nin karar alma mekanizmalarında olmamakla beraber gözlemci statüsü ile AB’nin tüm kurumlarında yer alabilecektir. Ancak tam üyelik yerine önerilen yeni ortaklıklar kapsamında Türk vatandaşları için serbest dolaşım gibi bir hak söz konusu değildir⁴¹ (Kramer, 2006: 26; Karakaş, 2008: 34,36, 37).

Bu arada CDU’nun Türkiye’ye önerdiği imtiyazlı ortaklık önerisinin teorik zemininde sadece hazmetme kapasitesi yaklaşımının olmadığına da değinmek gerekir. İmtiyazlı ortaklık şeklindeki bir önerinin geliştirilmesinin arka planında kültürel ve sosyal farklılık tezi de yer almaktadır. Bu teze göre; Türkiye ile Avrupa arasında kültürel ve sosyal farklar oldukça belirgindir. Her şeyden önce Avrupa mantalitesinin (zihniyet dünyasının) bir parçası olmayan Türkiye farklı kültürel, dini, tarihi ve toplumsal yapı özellikleri sebebiyle AB içindeki bütünleşmeye engel teşkil edebilir.⁴²

CDU’nun 2013 yılındaki genel seçim öncesinde ilan ettiği beyannameye yer alan; “*Batı Hristiyan köklerinin olduğu kabullenilen aydınlanmacı bir Avrupa istiyoruz*” cümlesi (CDU/CSU, 2013: 8) ve yine CDU programında;

⁴¹ Almanya’daki başlıca siyasi güç olan CDU’nun AB ve Türkiye konusunda sergilediği genel yaklaşımdan bahsederken 22 Eylül seçimlerinden güçlenerek çıkan Genel Başkan Angela Merkel’in bugüne kadar değişmeyen çok net bir çizgi takip ettiğinden de bahsetmek gerekir. Forbes dergisince 7 defa dünyanın en güçlü kadını ve en güçlü ikinci kişisi olarak seçilen Merkel, Türkiye’nin AB üyeliği hususunda Başbakan olduğu 2005’ten bu yana imtiyazlı ortaklığı önermiş ve hiç geri adım atmamıştır. Son seçim kampanyasında da aynı öneriyi “Türkiye’yi Seviyoruz” teması adı altında açık bir şekilde kamuoyu ile paylaşmıştır.

⁴² Kültürel ve sosyal farklılıklardan hareketle “Türkiye AB’ye ait değildir” şeklindeki demeceleri CDU’nun üst düzey yöneticileri sadece günümüzde değil geçmişte de dile getirmekteydi. Somutlaştırma adına bir örnek vermek gerekirse 1982-1998 yılları arasında tam on altı yıl başbakanlık koltuğunda oturmuş olan CDU’nun efsanevi liderlerinden Helmut Kohl’de bir çok kez; AB’nin Batı medeniyetinin değerlerine dayalı bir entegrasyon hareketi olduğu ve Türkiye’nin burada yeri olmadığı şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (Müftüler-Bac, 2000: 21).

AB'nin Avrupalı kimliğine, bu kimliğin Hıristiyan görünümlü oluşuna ve Almanya'nın Hıristiyan medeniyetinin temsilcisi bir ülke olmasına yapılan vurgular, medeniyetçi yaklaşımın bu partinin AB politikalarına yön veren çok önemli bir dinamik olduğuna işaret etmektedir (CDU, 2014: 87, 97).⁴³

Koalisyonun diğer büyük ortağı SPD'nin ise AB'ye demokratik ve insani değerlerin temsilcisi olan uluslararası bir örgüt olarak yaklaştığını söylemek mümkün. SPD'nin AB'yi; barışın temini, sosyal adaletin sağlanması ve hayat standartlarında yükselme gibi açılardan önemli bir şans olarak değerlendirdiği de görülmektedir. SPD'nin genel seçim öncesinde yayınladığı seçim beyannamesinde; çoğulculuk, sınırlı devlet, hukuk devleti, azınlıklara saygı, sosyal devlet gibi ilkelere Avrupa değerleri olarak vurgu yapılmakta, SPD *Almanya'nın Avrupalı Partisi* olarak takdim etmektedir (Eрмаğan, 2012: 83; Brauninger, 2013).

Anlaşılabacağı üzere SPD AB'yi sadece Hıristiyanlara özgü bir oluşum olarak değil; evrensel değer ve ilkelere dayalı bir medeniyet projesi olarak algılamaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin AB üyeliği meselesi ve Almanya'daki Türkler konusunda CDU'ya göre çok daha olumlu bir duruş sergilemektedir. Nitekim SPD giriş kriterlerine sahip bir Türkiye'nin AB'ye üye olmasından yana olduğunu açıkça ifade eden bir partidir (SPD, 2014: 10). Bu partiye göre Türkiye; demokrasinin, laikliğin ve İslam'ın bir araya geldiği önemli bir model olduğu için AB tarafından sahiplenilmelidir. Görüldüğü gibi SPD Türkiye'nin Müslüman olmasını bir sorun olarak değil; tam tersine AB'nin üstlendiği misyon ve reel egemenliğini arttırmaya gibi açılardan bir avantaj olarak ele almaktadır. Buna göre Türkiye'nin üyeliği AB'nin İslam dünyasıyla olan ilişkilerini güçlendirecek, AB'nin demokrasi, insan hakları ve barış misyonu daha geniş coğrafyalarda hayata geçirilebilecektir. Yine SPD'ye göre tüm bunlar AB'nin küresel aktör olmasına da katkı sağlayacak hususlardır (Eрмаğan, 2012: 82; SPD, 2014: 11).⁴⁴

⁴³ Bir soru işaretine yol açmamak adına CSU'nun CDU'nun uyguladığı genel politikaları takip ettiğini belirtmek faydalı olabilir. Dolayısıyla CSU'da Türkiye ile imtiyazlı ortaklıktan yana olan bir siyasi oluşumdur.

⁴⁴ SPD Türkiye konusunda CDU'ya göre çok daha pozitif bir yaklaşıma sahip olsa da; Türkiye'nin AB'ye üyeliği noktasında bu parti içinde tam bir uzlaşma olduğunu söylemek zordur. Sözgelimi SPD'nin efsanevi genel başkanlarından ve kanaat önderlerinden olan Helmut

CDU, CSU ve SPD tarafından Oluşturulan “*Almanya’nın Geleceğini Yaratmak*” başlıklı koalisyon metnine AB eksenli bakıldığında ise; burada ilk olarak Almanya’nın AB içinde merkezi devlet (güç) oluşuna yapılan vurgu göze çarpmaktadır. Bu kapsamda Almanya’nın Avrupa’ya karşı büyük bir siyasi sorumluluk üstlendiğinden ve “*Dünyada Güçlü Bir Avrupa*” hedefi olduğundan bahsediliyor (Koalitionsvertrag, 2013:109). “*Dünyada Güçlü Bir Avrupa*” hedefi doğrultusundaki ana strateji olarak ise; demokratik değerlerden hareketle Avrupa’yı normatif bir güç haline getirme yaklaşımından bahsedilebilir. Bu noktada koalisyon protokolünün altıncı bölümünde AB’yi insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi ilkelerle özdeşleştiren bir üslubun olduğunu da belirtmekte yarar vardır. Tüm bu hususlar her iki partinin programında yer alan AB’yi barış ve demokrasi platformu olarak gören yaklaşımla da uyumludur (SPD, 2014: 11; CDU, 2014: 13,51, 97).

Koalisyon protokolünde hükümetin AB bağlamında atacağı başlıca somut adımlar olarak ise; ortak dış politika, ortak güvenlik politikası ve ortak ekonomi politikalarına derinlik kazandırmak görülüyor (Koalitionsvertrag 2013:115, 116). Yine protokolün altıncı bölümünde üye ve aday devletlere insan hakları ve demokrasi kriterlerine uygunluk noktasında daha duyarlı olma doğrultusunda bazı göndermeler de söz konusu (Koalitionsvertrag 2013:115). Avrupa’nın dış politikası ve güvenlik politikalarından bahsedilirken de birliğe katılmak isteyen Batı Balkan ülkelerine⁴⁵ yönelik cesaret verici bir yaklaşımdan söz etmek mümkündür (Koalitionsvertrag 2013: 115).

Schmidt’in Türkiye- AB ilişkilerine yönelik görüşleri CDU’nun görüşleriyle paralellik arz etmektedir. Schmidt Türkiye’ye adaylık statüsü verilmesinde insiyatif kullanan partisi SPD’yi eleştirmiş ve Türkiye’ye AB kapılarının açılmasını büyük bir hata olarak değerlendirmiştir (Der Spiegel, 2002).

⁴⁵ Balkan ülkelerinden; Sırbistan, Makedonya ve Karadağ AB’ye aday ülke statüsündedir. Bosna-Hersek, Arnavutluk ve Kosova ise aday ülke statüsüne ulaşmak için AB ile müzakerelerini sürdürüyorlar (EU, 2014). Şu ana kadar bu ülkelere yönelik olarak tam üyelik haricinde sözcüğü imtiyazlı ortaklık gibi farklı bir öneri sunulmuş değil. Tam tersine bu ülkelere karşı; Avrupa’da barışı kalıcı hale getirme hedefi ve bu ülkelerin coğrafi olarak AB ye çok yakın oluşu gibi faktörlerden dolayı cesaretlendirici bir dil kullanılıyor. Koalisyon protokolünde de bilhassa Sırbistan ve Kosova’ya yönelik olarak AB’ye verdikleri demokratikleşmeye dair taahhütleri yerine getirmeleri halinde üyelik sürecinin ilerleyeceği doğrultusunda ifadeler söz konusu (Koalitionsvertrag, 2013: 115).

Koalisyon protokolünde Türkiye'den direk bahisler ise “*Güçlü Avrupa*” başlıklı Almanya'nın AB ile ilgili politikalarından bahsedilen *altıncı bölümde* yer almaktadır. Burada öncelikle Türkiye'nin Avrupa için stratejik ve ekonomik açılardan büyük öneme haiz bir ülke olduğunun altı çiziliyor. Hükümetin AB ve Türkiye arasındaki ilişkileri *derinleştirme* doğrultusunda çaba harcayacağından, özellikle dış politika ve güvenlik konularında AB ve Türkiye arasında güçlü bir stratejik ortaklığın tesis edilmesi gerekliliğinden bahsediliyor. Avrupa medeniyetinin üzerinde inşa edildiği demokrasi, hukuk devleti, din ve ifade özgürlüğü gibi değerlere Türkiye tarafından sahip çıkılması da ilişkilerin sürdürülebilirliği açısından vurgulanan bir husus. Protokolde 2005 yılında Türkiye'nin üye olması hedefiyle başlatılan müzakerelere görüşmelerinin üyelikle sonuçlanma gibi bir garantisi olmadığına yönelik bir hatırlatma da söz konusu (Koalitionsvertrag, 2013: 115). Tüm bunlara bakarak Almanya'daki yeni hükümetin AB-Türkiye ilişkileri noktasında genişleme seçeneğini düşünmeden, derinleşmeci bir anlayışla politika yürüteceği tahmininde bulunmak mümkün.

Dikkat edilirse protokole yansıyanlar daha çok CDU'nun Türkiye bağlamında savunduğu tezleri hatırlatmakta. SPD'nin; kriterlere uygun bir Türkiye AB'ye üye olabilir şeklindeki yaklaşımı ise güçlü bir şekilde değil, satır aralarında yer alıyor. Esasen protokoldeki şu cümle Türkiye konusundaki politikaların CDU'nun genel yaklaşımı dâhilinde şekilleneceğinin açık bir göstergesi olarak değerlendirilebilir: “*Eğer AB, Türkiye'yi birliğe almama durumunda olur ya da Türkiye bu şartları eksiksiz yerine getiremeyecek durumda olursa, o zaman Türkiye bir şekilde, Almanya ve AB ile olan imtiyazlı ortaklığını derinleştirmeli ve bu şekilde Avrupa normlarına bağlanmalıdır*” (Koalitionsvertrag, 2013:116). Görüldüğü gibi bu cümleyle CDU'nun imtiyazlı ortaklık önerisi koalisyon protokolüne de aktarılmış durumdadır.

Koalisyon protokolünde Türkiye açısından dikkate alınması gereken bir diğer husus ise milyonlarca Türk vatandaşının yaşadığı bu ülkedeki çifte vatandaşlık konusunun koalisyon metnine yansıyış biçimidir. Koalisyon protokolünün “*Toplum Dayanışması*”⁴⁶ başlıklı *Dördüncü Bölümünde* “*Entegrasyon ve Göçü Yönetme*” alt başlığı içinde bu hususa değinilmiş. Burada ya-

⁴⁶ “4-Zusammenhalt der Gesellschaft” s.68-99.

bancı anne ve babadan doğmuş, ancak Almanya’da doğup yetişmiş olan çocuklar için, gelecekte tek bir ülke vatandaşı olma tercihine dayalı vatandaşlık uygulamasının kaldırılarak, bunun yerine birden çok vatandaşlık hakkının (çifte vatandaşlık) kabul edileceği belirtiliyor (Koalitionsvertrag, 2013: 74). Koalisyon sözleşmesinde çifte vatandaşlık hakkının bu şekilde sınırlı olarak dahi yer bulmuş olmasını, göçmenlerin partisi imajını kaybetmek istemeyen SPD’nin bir başarısı olarak değerlendirmek mümkündür.⁴⁷

Sonuç

Federal Almanya’da ve aynı zamanda AB’deki siyasi dengelerin yeniden oluşmasında etkili olabilecek olan Almanya’daki son genel seçim sürecine odaklanılan bu çalışma neticesinde ulaşılan sonuçları Türkiye, AB ve Almanya bağlamlarında şu şekilde ifade etmek mümkündür.

Türkiye açısından ulaşılan başlıca sonuç olarak; Almanya’da Türkiye’nin AB üyeliğine sıcak bakmayan (derinleşmeci bakış açısının hâkim olduğu) yeni bir hükümetin işbaşına geldiğinden bahsedilebilir. Kurulan yeni hükümetin CDU öncülüğünde yeni bir koalisyon olmasına bakılarak, Türkiye açısından değişen bir şey olmadığı şeklinde bir algılama söz konusu olabilir. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken detay; daha güçlü bir CDU ve daha güçlü bir Angela Merkel’in kurduğu bir hükümetin söz konusu oluşudur. Almanya’da 22 Eylül genel seçimleri Türkiye’ye karşı “İmtiyazlı Ortaklık” önerisinin mimarı olan CDU ve bu öneriyle alakalı olarak hiç bir zaman geri adım atmayan Angela Merkel için büyük bir zafer olmuştur.

Almanya’nın aktif desteği olmadan AB’de üye olarak yer almak neredeyse imkânsızdır (Economist, 2013). Almanya AB’de; finansal yükü üstlenen, genel politikaları belirleyen ve dolayısıyla yeni üye olacak ülkeler

⁴⁷ Almanya’da bu konuda somut adımlar da atılmaya başladı. Vatandaşlık yasasında yapılan bir değişiklik 8 Nisan 2014 tarihinde Bakanlar Kurulunda kabul edildi. Buna göre; Almanya’da doğan göçmen kökenli çocuklar 21 yaşına kadar en az 8 yıl Almanya’da yaşama ya da 6 yıl okula gitme şartlarını karşıladıkları takdirde çifte vatandaşlık hakkına sahip olabilecekler. “Opsiyon Modeli” olarak bilinen daha önceki uygulamada Almanya’da doğan yabancı gençler için 23 yaşına kadar ebeveynlerinin vatandaşlığı ya da Alman vatandaşlığı arasında bir seçim yapma zorunluluğu bulunmaktaydı. Bakanlar Kurulunda kabul edilen bu tasarının yasalaşması için Federal Mecliste de görüşülerek kabul edilmesi gerekiyor (DW, 2014).

açısından da belirleyici konumda olan başlıca ülkedir. İmzalanan koalisyon protokolüne, koalisyon ortağı iki büyük partinin genel yaklaşımlarına ve bu partilerin geçmişteki koalisyon birlikliklerine bakıldığında, Almanya'nın önümüzdeki dönemde Türkiye'ye karşı tam üyeliğe kapı açmadan, imtiyazlı ortaklık dâhilinde politikalar yürüteceğini tahmin etmek mümkündür.

Bu tespitler dâhilinde üzerinde konuşulması gereken başlıca parti SPD olmaktadır. Türkiye'nin adaylık ve müzakereci ülke statülerini elde etmesinde önemli rol oynamış olan SPD'nin imtiyazlı ortaklık doğrultusunda yürütüleceği muhtemel olan Almanya'nın genel Türkiye politikasına, koalisyon ortağı olarak farklı bir nitelik kazandırması beklenmemelidir. Bu noktada 2005-2009 yılları arasındaki büyük koalisyon döneminde benzer bir süreç yaşanırken, SPD'nin CDU'yla son derece uyumlu bir ortaklık sürdürdüğünü hatırlamakta fayda vardır. Yine SPD hazmetme kapasitesi yaklaşımının etkisinde olan bir partidir. Nitekim bu güne kadar hiç bir platformda CDU'nun genişlemeyi yavaşlatma stratejisine karşı ciddi bir itirazda da bulunmamıştır (Kramer, 2006: 27,29).

Türkiye açısından önem taşıyan bir başka sonuç olarak da; artık daha güçlü bir şekilde masanın üzerinde olacağı anlaşılan imtiyazlı ortaklık önerisinin AB çevrelerinde giderek taraftar bulmakta oluşudur. Bu durumun arka planında "Genişlemeden önce derinleşme" şeklinde özetlenebilecek olan bütünleşmeci bakış açısının -*Euro bölgesinde yaşanan ekonomik krizin de etkisiyle*- giderek popülerleşmesinin olduğu söylenebilir. Kısacası Avrupa'da imtiyazlı ortaklık önerisini güçlendiren bir konjonktürün varlığından bahsedilebilir (Karakaş, 2008: 24). Türkiye'nin bu durum karşısında; stratejik açıdan taşıdığı büyük önemin farkında olarak, kendini izole etmeden, tam üyelik perspektifiyle ve AB kriterlerini sahiplenerek müzakerelere devam etmesi en doğru strateji olarak gözükmektedir.

Çalışma ile ulaşılan bir diğer sonuç da Almanya'daki Türk diasporasının giderek etkisini arttırmakta oluşudur. Bu durum esasta üçüncü nesil Türklerin daha kentli, sosyo ekonomik statüsü daha yüksek olması ile alakalı bir durumdur. Başka bir ifade ile artık Almanya'da beyaz yakalılar arasında, hizmetler sektöründe Türkler' de bulunmaktadır. Bu dönüşüm doğal olarak siyasi arenaya da yansımaktadır. Sözelimi bir önceki yasama döneminde beş tane olan Federal Meclisteki Türk asıllı milletvekili sayısı 22 Eylül se-

çimleri neticesinde on'a yükselmiştir. Çifte vatandaşlık hakkındaki genişlemenin de etkisiyle Türkiye'nin Almanya'daki lobi gücünün giderek artacağını söylemek mümkündür.

Konuya AB açısından yaklaşıldığında ise ulaşılan başlıca sonuç olarak AB'de derinleşme doğrultusunda genel bir stratejinin devam edeceğinden bahsedilebilir. Yine AB ile ilgili bir öngörü olarak da AB'nin kurumsallaşma sürecinde kültürel tezlerin giderek daha egemen hale geleceğinden bahsedilebilir. AB'ye ilişkin bir başka öngörü ise; sıkıntılı bir coğrafya olan Balkanlarda barış ve istikrarı kalıcı hale getirmek, Avrupa'nın ortasında güvenlik kaygısı yaşamamak gibi faktörlerin etkisiyle Batı Balkan ülkelerine yönelik katılım perspektifinin devam edeceği hususudur. Ancak, Avrupa medeniyetini Hıristiyanlıkla özdeşleştiren yaklaşımların son zamanlarda güç kazanmasına bakarak, Müslüman nüfusun yoğun olduğu Kosova ve Bosna -Hersek'in, Türkiye örneğinde olduğu gibi tam üyelik dışında farklı bir ortaklık önerisi ile karşılaşmalarının sürpriz olmayacağını da belirtmek gerekir. AB'ye yönelik son bir tespit olarak da AB karşıtlığında görülen yükselişten bahsedilebilir. Eurobarometer sonuçlarına bakılırsa 2007'den itibaren AB'ye olan güven ve memnuniyette Avrupa çapında önemli bir düşüş söz konusudur. Eurobarometer 2012 sonuçlarına göre; İspanya, Yunanistan İtalya, İngiltere, Almanya ve Fransa gibi Avrupa Birliği'nin başlıca ülkelerinde AB güvenilmeyen bir kurum noktasına gelmiş durumdadır.⁴⁸ Avrupa şüpheciligi (Eurosepticism) olarak ifade edilen AB'ye yönelik memnuniyetsizlik ve güvensizlik son zamanlarda siyasal zeminde de Anti-AB'ci kampanyalar düzenleyen siyasal partiler aracılığıyla kendini göstermektedir. İngiltere ve İtalya'nın ardından Almanya'daki genel seçim sürecinde de; Sol Parti, AFD ve Korsanlar hareketinin yürüttüğü kampanyalar bu gelişmenin tipik birer örneği olmuştur.

Federal Almanya'ya ilişkin olarak ise; bu ülkenin içeride ve dışarıda sıkıntılı bir süreçten başarıyla geçerek Avrupa'daki lider ülke konumunu pekiştirdiğini söylemek gerekir. Almanya hâlihazırda ciddi sorunları aşma potansiyeli olduğunun farkında olan, kendine güveni artmış bir ülke konu-

⁴⁸ Özellikle AB projesinin mimarları olan Almanya ve Fransa' da bu oranın % 56'ya ulaşmış olması dikkat çekicidir (Torreblanca ve Leonard, 2013: 3,4)

mundadır. Ayrıca ekonomik kriz sebebiyle gergin geçmesi beklenen ve adeta bir referanduma dönüşen 2013 genel seçimlerinin centilmence yaşanmış olması da Almanya'nın önemli bir demokrasi birikimine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu başarılı gidişattan ötürü ilerleyen süreçte Almanya; hükümet sistemi, seçim sistemi, bölgeselleşme stratejileri, demokratik siyasal kültür, ekonomik ve idari yapılanma gibi birçok açıdan model bir ülke olarak ön plana çıkabilir.

Son olarak Almanya'da sağın, soldaki parçalanmanın fazla oluşunun da katkısıyla siyasal alandaki ağırlığını iyice arttığından bahsedilebilir. Bu ortamda, muhafazakâr ve milliyetçi yaklaşımları olan karizmatik lider Merkel ve partisi CDU siyaseti domine etmiş durumdadır. Güçlü bir liderle istikrarı yakalamış görünen ve ekonomik kriz ortamında nüfuzunu artırmayı başaran bir Almanya söz konusudur. Bu tablonun Almanya ve Avrupa açısından bir takım riskleri de içerdiği göz ardı edilmemelidir. Bu riskler arasında Avrupa'daki doğal hegamon konumunda olan Almanya'nın güç politikalarına yönelmesi ihtimalinin olduğu da ileri sürülebilir. Konjonktürün bu şekilde sürmesi halinde AB aracılığıyla "Alman bir Avrupa" yani Avrupa'yı kontrol etme isteğı ön plana çıkabilir. Şu an itibariyle Merkel son derece demokratik bir bilinçle hareket etmektedir. Almanya ve Hıristiyan Demokratlar önemli bir demokrasi birikimine sahiptir. Ancak tarihe bakıldığında Almanya güç politikalarına kayabilen bir ülkedir ve kendisini bu yola iten karşıt paktlarda Avrupa'da potansiyel olarak daima mevcuttur.

A Turkey and EU-based evaluation on the Political Results of Federal German Popular Elections Carried out on the 22nd of September 2013

Abstract: The main aim of this article is to analyse the political result of the last popular elections of Germany from Turkey's point of view. The main problematic of this work is whether the Christian Democrats, after the elections, won such a victory so that they could guide the political processes in Germany and the EU against Turkey's EU-membership. According to the main aim and problematic, the questions which will be tried to be answered in this article are as follows: "How was the election process?", "What is the general vision of the coalition?", "What the information about Turkey in the coalition-protocol means?" By using descriptive method and content analysis technique, the fol-

lowing results are obtained: 1. A powerful government which (with the influence of deeping ecole) is not looking favourably at Turkey's EU-membership is in rule in Germany. 2. The possibility of the West-oriented cultural thesis' getting more decisive in the institution process of the EU. 3. The election results are in the position which strength German sovereignty in the EU and, lastly 4. Turkish citizens who are living in Germany might get their dual nationality and some other related rights after the elections.

Keywords: Federal Germany, Turkey, European Union, Angela Merkel, CDU, SPD

Kaynakça

- Addley**, Esther (2014), "Parliament Welcomes Angela Merkel like the Queen of Europe", <http://www.theguardian.com/politics/2014/feb/27/parliament-angela-merkel-europe-germany>, 27.02.2014.
- AFD (Alternative Partie für Deutschland)** (2014), "Für ein Europa der Vielfalt: Programm der Alternative Für Deutschland", <https://www.alternativefuer.de/wp-content/uploads/2014/04/Europaprogramm-AfD-kurze-Fassung.pdf>, 10.03.2014.
- Arslan**, Rıza (2013), **Demokratik Yönetim Sistemleri**, Bursa: Dora Yayınevi.
- Brauninger**, Dieter (2013), "The SPD's New Government Programme: Another sign of reform fatigue in Germany", Deutsche Bank Research, [https://www.dbresearch.com/servlet/reweb2.ReWEB?addmenu=false&document=PROD000000000303003&rdShowArchivedDocus=true&rwnode=DBR_INTERNET_ENPROD\\$NAVIGATION&rwobj=ReDisplay.Start.class&rwsite=DBR_INTERNET_EN-PROD](https://www.dbresearch.com/servlet/reweb2.ReWEB?addmenu=false&document=PROD000000000303003&rdShowArchivedDocus=true&rwnode=DBR_INTERNET_ENPROD$NAVIGATION&rwobj=ReDisplay.Start.class&rwsite=DBR_INTERNET_EN-PROD)
- Bundesredierung** (2014), "Bundesministerien", <http://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Bundesregierung/bundesregierung.html> 22.01.2014.
- CDU (Christlich Demokratische Union)**, (2014), "Grundsatzprogramm der CDU Deutschland: Freiheit und Sicherheit", <http://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>, 14.02.2014.
- CDU/CSU** (2013), "Gemeinsam erfolgreich für Deutschland: Regierungsprogramm 2013-2017", <http://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/regierungsprogramm-2013-2017-langfassung-20130911.pdf>, 10.09.2013.

- CSU (Christlich Soziale Union)** (2014), "Geschichte", <http://www.csu.de/partei/geschichte/die-1940er/>, 09.02.2014.
- Der Spiegel**, (2002), "Europa: Schmidt warnt vor EU-Beitritt der Türkei", <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/europa-schmidt-warnt-vor-eu-beitritt-der-tuerkei-a-227522.html>, 04.01.2014.
- Die Grüne** (2014), "Wer Wir Sind", <https://www.gruene.de/partei/wer-wir-sind.html?type=0>, 02.01.2014.
- Die Linke** (2014), "Programm der Partei DIE LINKE", http://www.die-linke.de/fileadmin/download/dokumente/programm_der_partei_die_linke_erfurt2011.pdf, 02.01.2014.
- Doğan, Nejat** (2011), "Almanya'nın Avrupa'daki Konumuna Teorik Yaklaşımlar: Almanya'nın yeniden Birleşmesinden 20 yıl sonra Bir Değerlendirme", **Çankırı Karatekin İİBF Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, s.1-19.
- DW (Deutsche Welle)** (2013), "SPD'den Koalisyon Sözleşmesine Onay", <http://www.dw.de/spdden-koalisyon-sozlesmesine-onay/a-17297125>, 14.12.2013.
- DW (Deutsche Welle)** (2014), "Çifte Vatandaşlığa İlk Onay", <http://www.dw.de/%C3%A7ifte-vatanda%C5%9Fl%C4%B1%C4%9Fa-ilk-onay/a-17550454>, 09.04.2014.
- Economist** (2013), "Germany and Europe: The Reluctant Hegemon", <http://www.economist.com/news/leaders/21579456-if-europes-economies-are-recover-germany-must-start-lead-reluctant-hegemon>, 07.10.2013.
- Ermağan, İsmail** (2012), "Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye–Almanya İlişkileri", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 9, Sayı 20, s.73-91.
- Eroğul, Cem** (2010), **Çağdaş Devlet Düzenleri**, Ankara: Kırilangıç Yayınevi (7nci Baskı).
- EU (European Union)** (2014), "Countries", http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm, 22.02.2014.
- FDP (Freie Demokratische Partei)** (2014a), "Geschichte Der partie", <http://www.fdp.de/Geschichte/324b118/index.html>, 12.03.2014.
- Hintereder Peter ve Martin Orth** (2013), "Strong Economic Hub in the Global 06/strong-economic-hub-in-the-global-market.html", 14.11.2013.
- İnat, Kemal**, (2009), "Birleşme Sonrasında Almanya'nın Dış Politikası: Normalleşmenin Son Adımları", **Bilgi**, Cilt: 11, Sayı 1, s.1-37.
- Karakaş, Cemal** (2008), "Üye Olmadan Entegrasyon Mümkün mü? Türkiye'nin AB Üyeliklerinin Hukuki Dayanakları ve Tam Üyelik Alternatifleri", **Uluslararası İlişkiler**, Cilt 4, Sayı 16, s.23-49.

- KAS (Konrad Adenauer Stiftung)** (2014), “Konrad Adenauer”, http://www.kas.de/tuerkei/tr/about/konrad_adenauer/
- Koalitionsvertrag**, (2013), “Almanya’nın Geleceğini Yaratacak”, <https://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/koalitionsvertrag.pdf>, (15.03.14)
- Korte**, Karl-Rudolf (2013), “Federal Alman Hükümeti”, <http://www.tatsachenueber-deutschland.de/tr/siyasi-sistem/inhaltsseiten/hintergrund/federal-almanhuekuemeti.html?type=1>, 12.02.2013.
- Kramer**, Heinz (2006), “Turkey and the EU: the EU’s Perspective”, http://www.swpberlin.org/fileadmin/contents/products/fachpublikationen/Heinz_Kramer_ks.pdf, 20.12.2013.
- Lanig**, von Thomas (2013), “AFD macht den wahlkampf spannend”, http://www.t-online.de/nachrichten/deutschland/bundestagswahl/id_65404524/afd-macht-wahlkampf-spannend-die-euro-gegner-sind-im-aufwind.html, 11. 03.2014.
- Lütticke** Marcus ve Aslı **Polatdemir** (2013), “Almanya’nın Yeni Hükümeti Hazır”, **Deutsche Welle**, <http://www.dw.de/almanyan%C4%B1n-yeni-h%C3%BCk%C3%BCmeti-g%C3%B6reve-haz%C4%B1r/a-17300346>, 19.12.2013
- Meiritz** Annett ve Severin **Weiland** (2013), “Alternative für Deutschland: Forsch, frustriert, unberechenbar”, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/alternative-fuer-deutschland-afd-die-grosse-unbekannte-im-wahlkampf-a-920404.html>, 25.02.2014.
- Müftüler Baç**, Meltem (2000), “Through the Looking Glass: Turkey in Europe”, *Turkish Studies*, vol. 1, no. 1, Published bt Frank Cass, Spring, London.
- NTVMSNBC**, (2013) “Kohl’ün Kızı Yine İktidara Koşuyor”, <http://interaktif.ntvmsnbc.com/almanya-secimler/>, 17. 09. 2013
- OECD** (2014), “Contry Statistical Profiles: Germany”, **Statextracts: Complete databases**, www.oecd-ilibrary.org, 14.02.2014.
- Schmidt**, Manfred (2001), **Demokrasi Kuramları** (Çeviri: M. Emin Köktaş), Ankara: Vadi Yayınları.
- Roskin**, Michael G, (2012), **Çağdaş Devlet Sistemleri: Siyaset, Coğrafya, Kültür**, Ankara: Adres Yayınları (3ncü Baskı).
- SPD (Sozial Demokratische Partei Deutschland)**, (2014), “Hamburg Programı: Alman Sosyal demokrat Partisinin Temel ilkeler Programı”, http://www.spd.de/linkableblob/1790/data/hamburger_programm_tuerkische_fassung.pdf, 12.03.2014.
- Şahin**, Köksal (2005), “Küreselleşme-Egemenlik Etkileşimine Türk Dünyası Eksenli Bir Bakış”, **3. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi Bildiriler Kitabı**, Cilt 1, s.338-340.

Şahin, Köksal (2009), “Avrupa Birliği Kurumsal Reform Sürecine Lizbon (Reform) Antlaşması Eksenli Bir Bakış”, **1. Uluslararası Balkanlarda Tarih ve Kültür Kongresi Bildiriler Kitabı**, s.319-333.

Tatar, Turgut (2012), “Federal Almanya Cumhuriyeti”, **Çağdaş Siyasal Sistemler**, Ed: Burhan Aykaç ve Şenol Durgun, ss.163-195, Ankara: Binyıl Yayınları.

The Telegraph (2013), “Angela Merkel: The Queen of Europe”, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/10251271/Angela-Merkel-the-queen-of-Europe.html>, 18.08.2013.

The Local (2009), “Pirate Partyfires Broadside at Germanpoliticaestablishment” **The Localgermany’s News in English**, <http://www.thelocal.de/20090928/22209>, 14.11.2013.

Torreblanca Jose Ignacio and Marc Leonard (2013), **The Continent-Wide Rise of Euroscepticism**, European Council on Foreign Relations (ECFR), http://ecfr.eu/page/-/ECFR79_EUROSCEPTICISM_BRIEF_AW.pdf, 01.02.2014.

WB (The World Bank), (2014),”Data: Germany”, <http://data.worldbank.org>, 22.02.2014.

Yanık, Murat (2003), “Parti Sistemleri ve Türkiye Uygulamaları”, **Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: VII, Sayı: 1-2, s.271-282.

Yavaşgel, Emine (2004), **Temsilde Adalet ve Siyasal İstikrar Açısından Seçim Sistemleri**, Ankara: Nobel Yayınları.

Türköne, Mümtaz’er (2007), **Siyaset**, İstanbul: Lotus Yayınevi (6ncı Baskı). <https://www.cducusu.de/themen/aussen-europa-und-verteidigung/merkel-fuer-starke-rolle-deutschlands-europa> (12.02.14)

http://www.deutschlandfunk.de/union-und-spd-einigung-auf-grosse-koalition.1818.de.html?dram:article_id=270234 (12.02.14)

<http://www.fr-online.de/politik/eu-beitritt-die-tuerkei-neu-erfinden,1472596,24754582.html> (15.02.14)

<http://www.fr-online.de/bundestagswahl---hintergrund/spd-sigmar-gabriel--jetzt-muesst-ihr-liefern-,23998104,25052590.html> (15.02.14)

http://www.kas.de/upload/dokumente/2013/07/Regierungsprogramm_2013-Katalog_TR.pdf, 14.11.2013.